

شاهی کیکاوس سفره نوبه ردا کردی پیشوازی رۆسته م ب دل دا
ئحترامی کرد بۆ رۆسته م ژبو شاه شاه زۆر ماچی کر رویی ئیران بناه
شاباشی رۆسته م کر زیف و زیره درو مراری یاقووت و گه وهه ره
لهشکه ری ئیرانی جه ما کر غه نیم ل ناڤ خودا ته قسیم کر زیر و هه م زیم
مهردانی ئیرانی یه ک یه ک هه موویان هاتن بۆ خزمهت رۆسته م په هله وان.

* ژ څه هاندنا مه لا مصطفی نۆزه ماری، به ره هه څکرنا علی مصطفی نۆزه ماری و جمیل
محمد شیلازی، کوڅارا څه ژین ژماره (۱۶-۱۸-۱۹).

بهيتا (مهه و زين) ڳ

ئى ئى يا گهلى خه لکى ڦى ده مئ
ئى ئى يا گهلى خه لکى ڦى ده مئ
دى هوين گوهديرن ڦى قه سه مئ
دا نه ز بو هه وه بکه م حیکایه تا زینى و مه مئ

دبيترن خدر زينده و مه لائیکه ت ل عه سمانا ب جرہ چوون، هندا دگوت: مه که س د
دونيایى دا بو جوانيى وه کى (مه مئ ئالان) نه ديتييه، هندا ڙى دگوت: نه خير، (خاتوين
زين) ڙ مه مئ ئالان جوانتر و تازه تره. گوتى: بابو نه م دى هه ردو کا دانينه به رامبه ر نيک و
دى زانين کا کيش جوانتره، دبيترن: زين ب تهخت ڦه راکر و دانا ب رهخ تهختى مه مئ ڦه،
پشتى چهنده کى زینى هشير دبیت، بهرى خو دده تى زه لامه کى ب رهخ ڦه. مه مئ هشير
دبیت، دبیت ڙنکه کا ب رهخ ڦه. هه ردو ل و پيرى ب جرہ چوون، مه مئ گوتى: تو يا
هاتيه ڙورا من و زینى گوتى: نه خير تو يى هاتيه ڙورا من.

زینى گوتى: نه ڦه ڙورا من و باڙارى بابى من، مه مئ گوتى نه خير ڙورا من و باڙيرى
بابى من. زینى گوتى: هه ر نيک ڙ مه دى گازی خولام و خوداميت خو که ين دى زانين کا
کى ڙ مه ل دويڦ يى دى هاتيه. مه مئ گوتى: گه لهک باشه. زینى گازیکر: فاتى!
عه يشى! خه جى!.. نه هه رى که سى به رسقا وى نه دا. مه مئ گازیکر: به نگین!، نيکسه ر
گوتى: به لى نه زه نى، که ره مکه ته چ دڦيت. مه مئ گوتى: هيچ.. من چ نه ڦيت.

خاتوین زینى گوتى: ئەزب قىل قابىل نابم، چونكى ھوبىن زەلام دەھسانن ھەر جھەكى ھوبىن بچنى خولام و نۆبەدارىت خۆ دگەل خۆ دەبن. زىنى گوتى: ئەم دى سەھا ژۆرا خۆ كەين، ئەگەر چەك و ئامویرىت ژنكا تىقە بن، ئەقە ژۆرا منە، ئەگەر ژى چەك و ئامویرىت زەلاما تىقە بن، ژۆرا تەبە. مەمۆى گوت: گەلەك باشە. دىبىژن: دەمى ل ژۆرا خۆ گەرباين ھەمى چەكىت زەلاما بوون، وەكى تىقەنگ و دەبانجە و رەخت و دىرىبەنە.

زىنى گوتى: ئەزب قىل قابىل نابم، چونكى ھەر جھەكى ھوبىن زەلام بچنى، چەك و سیلاخى وە ژى دگەل وەبە. زىنى گوتى: نىشانىت باژىرى بابى تە چنە؟ مەمۆى گوتى: ژ نىشانىت باژىرى بابى من، رەخ و رویت باژىرى ھەمى داروبار و فىقى یە. زىنى گوتى: رەخ و رویت باژىرى بابى من، ھندى تو دىبىنى دەشتە و لەیلانە و چ داروبار لى نىنە، دىبىژن دەمى سەرکەفتىنە سەربانى، بەرى خۆ دەدەنى، رەخ و رویت باژىرى ھەمى چەم و جنىك و رەز و باغن.

ژ نوى زىنى گوتى: بابۆ ئەزب یا لدویف تە ھاتىم، ھەردوگا دەستىن ئىكودو گرتن و چوونە د ژۆرا خۆقە، پشتى بۆ خۆ كەیف و سوحبەتین خۆ كرىن، ھەردوگا گوستىر و دەسمالىت خۆ ب ئىك گوهرىن و كارى خەوى كرىن. مەمۆى خەنجەرا خۆ ژ كافلانى كىشادەر و دانا د ناقبەرا خۆ و زىنى دا. زىنى گوتى: ھوبىن زەلام ھەتا دمرن دى ھەر د بىبەخت بن، بەرى خۆ بدى تە سەرى خەنجەرى ئىنا بۆ رەخى من و بنى خەنجەرى تە بۆ رەخى خۆ بر، تە دقیت ئەزب ھىمە كوشتن. مەمۆى گوتى: نە ژ بەر ھندى یە، من ژ بەر ھندى وەكر چونكى ھوبىن ژنك د ترسوكن، ئەگەر تشتەك گەھشتە ھەو ھوبىن زوى ھشيار دبن و دكەنە قىژى، لى ئەگەر خەنجەر ھەتا بن دەستكى بچىتە د سىنگى من را ئەز دى ھەر ھىم بۆ لایى تە. د قان ئاخفتنا دا ھەردو نقشتن، دەمى نقشتن جارەكا دى خدر زىندى زىن راكر و ل جزیرا بۆتا داناقە. دەمى سپىدى مەمۆ ھشيار بووى، دىت ژۆرەكا خړوخالى و زىن ب تەختقە ل وىرى نىنە. مەمۆ گەلەك ھەرشى، نە خوارن دخوار نە ژى دگەل كەسى دئاخفت، ئەف چەندە گەھشتە گوھىت بابى مەمۆى. دەمى خەلكى دیوانى ئەف چەندە زانى، گوتە بابى مەمۆى، كورپ تە جەحیلە و وە دیارە دلنى وى دچىتە دونىابى، لى شەرم دكەت بىژىتە تە، بابى مەمۆى جابا كورپ خۆ قریكر دا بزانىت كا

چىبىە ، دەمى گەھىشتى يە دىوانا بابى خۆ ، بابى وى گۆتى :

يا مەمى منۆ يى ئالانە
يى بچوبكى منۆ يى زانە
ئەگەر دلې تە بچىتە ژنانە
دا بۆ تە بىنم خاتوبىنەكى
ژ خاتوبىنەت گرانە

مەمى دىبىتى :

يا گەلى بوسلمانە
دى بەس ل دلې من بقوتنەقە
كولان و تانە
من سەفەرە و دى چمە جزىرا بۆتانە
ئەگەر ھوبىن باوەر نەكەن
ئەقە گوستىر و دەسمالىت ل ناڧ دەستانە

دەمى مەمۆ ئەڧ ئاخفتنە گۆتى ، گوستىر و دەستمال ھاڧىتتە نىڧا مەيدانى ، ھەمىا بەرى
خۆ داىى ، شارەزايىت دىوانى گۆتى : نە زىرنىگىت باژىرى مە دىبىن ڧان گوستىرا چىكەن ،
نە ژى درواركەرىن وان دىبىن ڧان دەستمالا ب دروین . لى ناڧ و دەنگىن جزىرا بۆتان ژى
ژ نوى مە گوھ لىبوون . رىھسپىت دىوانى گۆتنى : مىرى خۆش بىت ، چل پىنجى سوپارەكا
بدە دگەل مەمۆى بلا ژ باژىرى دەرکەڧن ، پاشى ئىك ئىكە و دو دویە بلا بزڧرنەقە دەمى
مەمۆ دىبىنەتە ب تنى ئەو ب خۆژى دى زڧرىتەقە .

ھى ئى ، بابى مەمى عەسكەر ھايدانە
زرىت مسرىا ل بەرىشتىت بەدەوا قوتانە
عەسكەر زىنى بۆ زىنى ل دوپڧ مەمى قەمانە

یئ مای یه دگهل مەمى ب تنى بهنگینى خولامه

مەمى دبیته:

یا بهنگین و بهنگیانه
ته روییت خو و بابی خو سپی یه
ل ناڤ عهشیرا گران ته ب تنی
رکیبا باخی خوه گرتی یه

بهنگین دبیته:

یا مەموئەز ب وی که مە یئ هەردەمە
ئەز ب وان مەلانیکه تا بیته موکه پەمە
هندی ئەز ل سەر دارى دەست و پیت خوه مە
ئەز هەر مروڤه کم خلمه تکارى مەمى خوه مە

دەمى بهنگینى ئەف ئاخفتنه گوتى که یفا مەمۆی گەلەک هات، گوتى: مادەم تو دگهل منى ئەز ناترسم، گەلەک جاراً مروڤهک ل شوینا سەد سوپارانە، دبیتهن حەفت شەف و حەفت رۆژا هەردویا هازۆت، ل سەر کانیهکى پەیا بوون، رەخیت کانیهى هەمى میترگ و چیمەن بوون، دەست و چاقیت خو شویشتن، نڤیژیت خو کرن، پاربهکى نانى خوار، گەلەک د وەستیایی بوون، هەر ئیکى سەرى خو دانا سەر بهرەکی و نقشتن. خدر زیندى گوت: مە ئەفە ب بەلایى ئەکرن دا پیچەکى نیتیک کهین. هەر وی گافى هەردو ب دەوارفە راکرن و ل بنى زینیهکى دانان، هەردەمى ل وی زینیهى بەرئفە بن باژیرى جزیرا بۆتانه. دەمى مەمۆ هشیار بووی گوهمى خوه ددەتئ قیبهقیبرا دەنگى دیکلانه، حەیتەحەیتا دەنگى جۆتیارانه، قارەقارا دەنگى پەز و کەوالانە. مەمۆ گوتى: بهنگین رابە ئەز دبیترم ئەفە باژیرى جزیرا بۆتانه. دا بچین پرسیارهکى ژ جۆتیارى هە بکهین:

هئى ئى یا جوتیارۆ جوتیاره
ته لئى بشکینهفە هویر و باره

دى تو بۆمە بېيىڭە
كا ئەڭە چ باڭزىرە ژ مەرا ديارە؟

جوتيارى دىيىتى:

يا جۆتى شەنگە سويارە
هەكە ھوين ژ من بکەنەڭە پرسىيارە
مانى ئەڭە باڭزىرى جزيرا بۆتانه
ژ وەرا ديارە

مەمى دىيىتى:

يا بەنگىنى بەنگى يە
تو دەستى خۆ بېە پاشەزىنا ھەسپى يە
چەنگە كى زىرا بکە پاخلا جوتيارى مالخراب مزگىنى يە

دىيىڭ: بەنگىنى دو مستىن زىرا دانه جوتيارى، دەمى جوتيارى زىر دىتىن كەيفا وى
گەلەك ھات، ھەر وى گاڭى ھوير و بارىت خۆڭە دقە دكرن و ل پىشتا كەرى خۆكرن، د دلن
خۆ دا گۆت ئەڭ زىرە تىرا من ھەنە ھەتا ئەزى ساخم ما دى بۆچى سپىدى ھەتا ئىڭارى
جۆتى كەم. مەمۆ و خولامى خۆڭى گەھشتنە دانگا باڭزىرى بەرى خۆ ددەنى ل سەر كانىي
بالاڭى يى بالاڭى دكەن.

ھى ى ى، كانىيا جزيرا بۆتا يا بەلاڭە
چەند ستيين بۆتان لى دكەنەڭە بالاڭە
جۆتى شەنگە سويارا لى كرەڭە سلاڭە
ئىك نە مابوو ل سەر دارى پىپاڭە
ژ بلى كىڭا بە كرۆكى مەلك رحانە
ئەوى ب دروستى سلاڭا مېھقاننا وەرگرتەڭە

مه‌لک رحانی که واسکه‌کی (گوزک) ئاڤی ل سه‌ر ملی بوو، مه‌می گۆتی ئەزی تێهنیمه
پیچه‌کا ئاڤی بده من، مه‌لک رحانی ژێ گۆتی: ئەز نه‌ویرم ئەڤ که‌واسکه یی خاتوینا من
زینی یه، ده‌می مه‌مۆی ئاڤی زینی به‌یستی، ئیکسه‌ر لئ خوری و گۆتی بینه‌ دا ئاڤی
ڤه‌خوین، ئەو ژێ ترسیا که‌واسک دا ڤی، مه‌می ژێ پشتا خو‌دا مه‌لک رحانی و
گوستیرکا زینی ئەوا دیاری دایه‌ وی کره‌ د که‌واسکی دا و گۆته‌ مه‌لک رحانی هه‌ره‌ ئەز
ئاڤا ته‌ ناڤه‌خوم. لئ ئەگه‌ر میه‌ڤهان هاتن دچنه‌ کیری؟ مه‌لک رحانی گۆتی:

ئەگه‌ر هه‌وه‌ بو‌ خولامیی یه‌ دئ چنه‌ مالا قه‌ره‌تاجدینه
ئەگه‌ر وه‌ بو‌ میربینی و می‌سه‌ریی یه‌ دئ چنه‌ مالا میر زیندینه
ئەگه‌ر وه‌ بو‌ ڤه‌سادیی و پرپیژی و پی‌زه‌ڤه‌نگیی یه
دئ چنه‌ مالا به‌کرۆکی بابی منه

* * *

ده‌می مه‌لک رحان گه‌هشتییه‌ مال، خاتوین زینی که‌واسکی ئاڤی دا سه‌ر ده‌ڤی خو،
خرین ژ بنی که‌واسکی هات، گه‌له‌ک تووره‌ بوو، ئاخفتنیته‌ نه‌خۆش گۆته‌ خداما خو و
گۆتی: هوبن ئامانیته‌ خو‌باش ناشون و دئ من د راستا برایی من دا شه‌رمزار که‌ن،
خدامه‌کا ئەزمان درپژ دناڤ وان دا هه‌بوو، گۆتی: خاتوینا من! ئەگه‌ر توب مه‌ نه‌یا رازی،
تو سبه‌هی هه‌ره‌ سه‌رکانیی و ئامانا بشۆ. خاتوینی گۆت باشه‌ ئەز دئ چم.
دیژن: وی ئیڤاریی بانگدیری بانگ هلدی‌را و گۆت: نابیت سوپه‌هی که‌س ژخانییته‌
خو‌ده‌رکه‌ڤیت و هه‌می ده‌رگه‌هیت خانییته‌ خو‌بگرن، خاتوین زین دئ چیته‌ سه‌رکانیی
نابیت که‌س بییته‌.

سپیدی خاتوینی قه‌ستا سه‌رکانیی کر، (مه‌می و چه‌کو و عه‌فو و قه‌ره‌تاجدین) ل
سه‌ریانی د روینستی بوون ده‌می خاتوین زین چووی بو‌ سه‌رکانیی، چاڤی مه‌می ڤیکه‌فت
و زانی ئەڤه‌ ئەو خاتوینه‌ یا کو ئەو ل دوپڤ دگه‌ری بیته‌.

مەمى دىيىتى:

يا گەلى براكىت من يىت مەزىنە
يا گەلى براكىت من يىت مەزىنە
ھەكە دى مەن تەكى كەنەقە ل گىيانى مەنە
ئىك ژ ھەو ھەر چوارا ھەرنە خاتونىنا مەزىنە

براكىت مەمى دىيىتى:

ئەرى مەمۆ دى بۆ خۆ ئىكا دى بخوازە ژ ئەقىت كرمانجە
ئەقىت سې شىنە
مال خرابۆ نى تو دزانى مە رىز دۆدېت مىرا نىنە

مەمى دىيىتى:

يا گەلى براكىت من يىت رەنگ خاجە
خەلك و دونيا و عالەم ھەمى دىشېتەقە كرمانجە
لى يا باش ئەو ھە ل دۆدېت مىرا بستىننەقە باجە
* * *

براكىت مەمى گۆتنى: كەس ژ مە نەوېرت ژ بەر مىر زىندىن بچىت ئەگەر تۆ دى چى
ھەرە ئەم ناچىن.

ھى ئى ئى، چ رۆژەكا ھە تاقە
مەمى دەستەك ل قەلوبىن و كىسكىت خۆ
يىت زىربار داڧە
چوو سەر كانبى
سلاڧ كرە سەر خاتونى

خاتونى گۆتنى:

سلاڧا مېڧانى ل سەر سەرى و ناڧ ھەردو چاقە

مەمى دىيىتى:

يا خاتونىت ماليت باقا
تە سەر نارابىتەڧە ل بەر
زىپران و تىبتان و تلىسمان و دراڧا
ئەڧرۆكە تو چاوانى ژ خۆ دگرى
ژ لاوكىت بۆتان وەرگرى يەڧە سلاڧا

خاتونى گۆتى:

ئەزم خاتونىنا ماليت باقا
من سەر نارابىتەڧە ژ بەر
زىپران و تىبتان و تلىسمان و دراڧا
ل سەر خاترا كەكى خوه يىن مىر زىندىن
ئەز ژ خۆ دگرم ژ لاوكى بۆتان وەرگرم سلاڧا

مەمى دىيىتى:

يا خاتونىنا من يا گرانى
تە زىپ و تىت و تلىسمان
ل گەردەنى هاتىبە ھژيانى
ئەڧرۆكە تو چاوا ژ خۆ دگرى بشو يە ڧە
تەفسى ترارى شىلانى

زىنى گۆتى:

ئەزم خاتونىنا گرانى
من سەر نارابىتەڧە ژ بەر
زىپ و تلىسمان و تىبتان و دراڧا
ل سەر خاترا براكى خوه مىر زىندىن
ژ خوه دگرم بشومەڧە تەفسى ترارى شىلانى

مەمى دىيىتى:

يا خاتوبىنا من يا باش
دى تو بۇزقۇرغۇ بەرى خۇ بدە پىش و پاش
ئە قۇرۇقكە دا ئەز بگرم
تارەت و دەستىقىزۇ خۇ باش

خاتوبىن زىن دىيىتى:

يا لاو پەرو شات
تە چەند ھەنە خۇدام و خولام
سى جارا من ھند ھەنە
جىرى و قەرەواش
دى تو تارەت و دەستىقىزۇ خۇ بگرە
مالخراپۇ، نى من بەرى ل پاش

* * *

مەمى دىيىتى:

يا خاتوبىنا من يا شەرابە درىزە
من خە بەرەك ھەيە قەوى ژ مېزە
ئەز ئە قۇرۇقكە بۇ ھەجەتى دەركەتمە دەست نقىزە

خاتوبىن زىن دىيىتى:

يا لاۋۆ تويى چاكى
تونانى باخى خۇ بخۇب پاكى
مالخراپۇ تو چاوا ناترسى
ژ قەيد و زىندانىت وى كاكى

مەمى دىيىتى:

رۇژا خودى وەكرى وەكرى
ئە قىنا من و تە ل قەسرکىت يەمەنى تىكھەلکرى